

Реферат на тему: "Трансформація біблійних образів у містерії Івана Огієнка "Каїн і Авель". Курсова робота"

Тематично-літературні

Трансформація біблійних образів у містерії Івана Огієнка
"Каїн і Авель"

(Курсова робота)

ЗМІСТ

Вступ 3

Основна частина 6

Висновки 19

Список використаної літератури 21

ВСТУП

Іван Огієнко був непересічною особистістю, людиною енциклопедичних знань, праці й обов'язку. Йому вдалося втілити свій талант у життя і залишити по собі слід видатного мовознавця, літературознавця, редактора і видавця, перекладача і поета, редактора і міністра, православного митрополита й історика української церкви. Усе своє життя він важко працював на благо відродження України, її мови і культури. Бібліографія його наукових, публіцистичних і художніх праць налічує (за неповними даними) понад тисячу одиниць.

Після розпаду СРСР, у 1992 році, відбулися дві науково-практичні конференції, присвячені 110-тій річниці від дня народження ученого: "Духовна і науково-педагогічна діяльність І.І.Огієнка в контексті українського національного відродження" (Кам'янець-Подільський) та "Іван Огієнко. Незабутні імена української науки" (Львів). До читацького загалу починає повертатися його багатюща творча спадщина. Побачили світ (масовими тиражами) його найвідоміші праці, такі як: "Українська культура", "Українська церква", "Хвалімо Бога рідною мовою", "Дохристиянські вірування українського народу", "Історія українського друкарства". Крім того, засноване Всеукраїнське товариство імені Івана Огієнка. Воно разом зі Спілкою письменників України, Житомирською обласною Радою народних депутатів та Фондом сприяння розвитку мистецтв України заснували багатогалузеву премію його імені. Вперше вручення премій лауреатам різних галузей (літератури і мистецтва, науки і освіти, громадської, політичної та церковної діяльності) відбулося 29 березня 1995 року.

Це все є свідченням того, що Іван Огієнко частково, повільно, та все ж повертається на Батьківщину, і, можливо, буде поцінований, і займе належне йому місце не лише в історії Української культури, але й історії України загалом.

Іван Огієнко крім наукової залишив ще велику художню спадщину. Вона цікава,

самобутня, але практично невідома читачеві, більше того, не досліджена навіть літературознавцями. Автор розділив свій художній доробок на вісім томів: перші два — драматичні твори; два наступних — поеми; п'ятий — легенди; з шостого по восьмий — ліричні твори релігійного спрямування. Переважна кількість цих творів побачила світ у 50 — 60-ті роки у видавництві "Наша культура" (Вінніпег, Канада). Вони, як правило, присвячені тим сторінкам боротьби українського народу за своє національне визволення, які були або замовчувані, або перекручувались у нас на догоду ідеологічним інтересам. Серед таких можна виділити цикл драматичних поем "Вікові наші рани" (1960) та історична епопея у двох частинах "Наш бій за державність" (1961).

Протягом усього свого життя Іван Огієнко наполегливо збирав і зберігав рідкісні стародруки, унікальні рукописи, книжкові видання, які волею випадку опинялись у найнесподіваніших місцях земної кулі. Велику кількість книжок він змушений був залишити у Кам'янці-Подільському. Крім цього дві величезні книгозбірні залишилися у Варшаві й Холмі, відповідно шістнадцять та двадцять тисяч томів, які він зібрав протягом свого повного поневірянь емігрантського життя. Ще одна унікальна книгозбірня знаходиться у Вінніпезі (Канада), де Іван Огієнко провів останній період свого життя. Серед книг, збережених ним, є Острозька Біблія 1581 року, "Ізборники" Святослава 1073 року, "Лексікон словеноросскій" Памви Беринди, "Граматика" Лаврентія Зизанія 1596 року та ін.

Все своє життя він присвятив Україні, вся його робота була для її блага. Така атмосфера національної жертвності панувала в його родині. Доказом цього може слугувати хоча б заповіт його дружини пані Домініки своїм дітям: "Духом невидимим завжди пробуватиму разом з вами і все вам прощу, але не прощу найменшої національної зради. ...Синам своїм женитися з чужинками, а доньці моїй вийти заміж за чужинця — свого благословення рішуче не даю.

Завіщаю всім своїм дітям... ціле своє життя добре й ясно пам'ятати про своє українське походження та про національні обов'язки до своєї обездоленої Батьківщини" [7, с.].

Сподіваємося, величезна наукова, духовна і літературна спадщина великого гуманіста і самостійника послужить незалежній Україні. Хотілося б вірити, що своєю курсовою роботою ми хоча б частково привідкриємо завісу досліджень Огієнкової художньої літератури. А саме жанру драматичної поеми (на прикладі релігійної містерії "Каїн і Авель").

Наша робота складається зі вступу, основної частини, висновків та списку використаної літератури.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Для початку нам хотілося б розглянути жанр драматичної поеми, історію його виникнення, характерні йому риси і ознаки.

Уперше драматична поема з'явилася на межі XVIII-XIX ст., коли саме таке визначення було використане великим німецьким поетом і драматургом Фрідріхом Шіллером. Він драматичною поемою ("dramatische Gedichte") назвав свою трилогію про

Валенштайна. Широко використовували цей новий вид і романтики XIX ст.

Витоки драматичної поеми беруть свій початок у мистецтві Давньої Індії. У відомих поемах-епопеях "Рамаяна" та "Махабхарата" розповідь про події сполучалася з драматичними діалогами, в яких окремі репліки супроводжувалися ремарками, які вказують, як у п'єсах, кому з діючих осіб вони (репліки) належать. Дослідники небезпідставно вбачають у цьому вплив театру на літературу. Він виявився і на більш пізніх етапах розвитку світового мистецтва ("Божественна комедія" Данте, поеми Мільтона і Гьоте).

Історія драматичної поеми в українській класичній літературі нараховує близько століття, з нею пов'язано багато сторінок національної культури, найвагоміші здобутки у творчості окремих художників. Драматична поема, як і трагедія, поема, балада, дума, віршований цикл з найбільшою повнотою втілює романтичну свідомість, таку характерну для становлення і розвитку нової української літератури.

У першій половині XIX ст. одним із основних творчих методів, який багато в чому випередив риси і подальші тенденції розвитку нової української літератури, став романтизм. Виникнувши в кін. 20-х рр. і найбільшого свого розвитку досягнувши в 30-40-ві роки, романтизм в українській літературі був, як стверджують дослідники, і найбільш чітко визначеним напрямком.

Саме в цей період значно розширюються тематичні, жанрові, стильові рамки нової української літератури. На ряду з жанрами балади, ліро-епічної та історичної поеми, драми і трагедії з'являється перший твір, що має усі риси драматичної поеми — "Переяславська ніч" М.І.Костомарова (хоч автор назвав "Переяславську ніч" трагедією, орієнтуючись на традиційне визначення, яке існувало тоді для драматичних творів із трагічною розв'язкою).

У літературознавчому словнику-довіднику (1997) ми знаходимо таке визначення драматичної поеми, яке ми беремо за основу, бо воно, на нашу думку, відбиває основні особливості цього жанру і його відмінності від інших споріднених.

Драматична поема — невеликий за обсягом віршований твір, в якому поєднуються жанрові форми драми та ліро-епічної поеми. В основу драматичної поеми закладається внутрішній динамічний сюжет — власне, конфлікт світоглядних та моральних принципів при відсутності панорамного тла зовнішніх подій, перевазі ліричних чинників над епічними та драматичними. У світовій літературі драматична поема відома з творів Й.В.Гьоте "Фауст", Дж.Байрона "Манфред". Драматична поема розвивалася і в українській поезії ("Переяславська ніч" М.Костомарова, "Сон князя Святослава" І.Франка, "В катакомбах", "У пущі" Лесі Українки, "По дорозі в казку" О.Олеса, "Свіччине весілля" І.Кочерги, "Дума про трьох братів неазовських" Л. Костенко та ін.) [9].

Отже, ближче розглянувши зразки творів цього жанру, можемо зробити висновок, що драматична поема — це твір, який органічно сполучає ліро-епічне й драматичне відтворення дійсності. В наш час вона передбачає сценічне втілення в театрі, натомість колись навіть самі автори називали їх п'єсами для читання і, за рідкісними винятками,

на сцені не ставили. Розвиток сюжету у драматичній поемі пов'язаний (як і в ліро-епічній поемі) із розкриттям душевного світу центральних героїв. Саме на відтворення їхніх думок і почуттів зосереджують автори основну увагу.

Драматична поема споріднена з ліро-епічною поемою і своєю композицією — фрагментарною. Автора перш за все цікавлять кульмінаційні моменти в долі центральних героїв, а тому ним свідомо випускаються ланки, які сполучали б епізоди з життя персонажів. Про події минулого йдеться частіше всього у спогадах персонажів. У зв'язку із цим зростає роль монологів героїв, які являють собою невеликі поеми-сповіді.

Центральний герой драматичної поеми — це, перш за все, особистість, людина з високими прагненнями, почуттями і думками. Він вступає в непримиримий конфлікт з ворожими силами. Цей конфлікт має бути гострим, запеклим, а в фіналі має визначитися переможений і переможець. Все це родичає драматичну поему з трагедією — театральним жанром, який найбільш повно втілює важкі життєві протиріччя. Не випадково "Фауст" Гьоте, "Манфред" Байрона та інші драматичні поеми називають трагедіями. Але в порівнянні з трагедією сюжет у драматичній поемі розвивається менш напружено. На думку Б.І.Мельничука драматична поема "підлягає тому ж закону, що й драма в широкому розумінні, — в її основу покладені конфлікт, боротьба протилежностей. Однак на відміну від драми вона завжди надає перевагу конфліктам ідейного порядку, точніше кажучи, в центрі її — ідейна боротьба, ідейні поєдинки антагоністів" [10, с. 59].

Драматична поема — не тільки твір ліричної схвильованості, а й драматичної напруженості, твір, заснований на змаганні філософських концепцій, на гострій боротьбі ідей. Вона прагне до широких соціально-філософських узагальнень і в цьому відношенні навіть випереджає трагедію. Для втілення своїх роздумів про долю світу й людства поет долучає образи-символи, алегоричні фігури, фантастичні картини. Реальні особи наділяються в "Фаусті" Гьоте чи в "Пер Гюнті" Ібсена надприродними здібностями, стикаються з ірреальними істотами (богами, духами, бісами тощо). Фантастичний елемент наявний, звичайно, не у всіх драматичних поемах. Зате активно використовуються умовні форми, що порушують подібність до реального життя. Це притаманно чи не усім авторам творів цього виду. Сама віршована форма, обов'язкова (хоча б у певних епізодах) для драматичної поеми, посилює її умовний характер у системі сучасних театральних жанрів, які орієнтуються на прозу, на точну передачу живих розмовних інтонацій на сцені.

Доля драматичної поеми в літературознавстві та мистецтвознавстві випала не щаслива. Довгий час її взагалі не помічали або відносили до драм для читання. До цих пір не сформовано чітких поглядів на межі жанру. Одні відносять її до різновидів поеми, інші — до драми, треті ж розглядають драматичну поему як твір особливого ліро-драматичного роду. Дослідженням жанру драматичної поеми почали займатися відносно недавно. До таких вчених-літературознавців відносимо Г.Ібсена, О.Богданова, І.Аузіня, М.Арочка, Б.Мельничука, Л.Дем'янівську, Т.Салигу, Л.Скирду та ін. Серед українських літературознавців чи не найповніше дослідив жанр драматичної поеми

Б.І.Мельничук, присвятивши їй свою монографію, в якій розкрив основні характеристики, ознаки, притаманні драматичній поемі, проілюструвавши їх багатим поетичним матеріалом.

Що стосується авторів, які зверталися до цього жанру, то література знає багатьох визначних, і навіть геніальних, письменників. Серед них слід відзначити Івана Івановича Огієнка (Митрополита Іларіона), який часто послуговувався драматичною поемою при творенні релігійних творів. На запитання, чому автор для написання творів релігійної тематики використовував поетичну форму, він у післямові до I тому своїх творів, виданому у Вінніпезі у 1957 році, пише: "У нас нема релігійної поезії! ...Так, людей релігійних у нас багато, а релігійної поезії зовсім нема. Окремі релігійні вірші деяких наших поетів не творять того, що зветься релігійною поезією. ...Стара Україна XVII-XVIII віку, за західним прикладом, кохалася в релігійних містеріях. ...Ці містерії виходили головно з Київської Могиллянської Академії, і на них віки виховувались морально й релігійно цілі покоління і студентів, і широкого українського громадянства!" [1, с. 12]. Автор, як бачимо, для того, щоб хоч якось заповнити цю нішу, береться до поетичного слова.

Драматична поема у творчості І.Огієнка посідає далеко не останнє місце. Два томи його художнього доробку займають твори, які за своїми жанровими характеристиками близькі до драматичної поеми.

Темою нашого дослідження є філософська містерія Івана Огієнка "Каїн і Авель", поема, яка мала на меті у поетичній формі передати загальновідомий зміст біблійного сюжету.

Розвиваючи тему братовбивства, автор відходить від канонічного тексту і дещо по-своєму висвітлює персонажі Святого Письма.

За формально-змістовими ознаками містерія Івана Огієнка "Каїн і Авель" є продовженням і дописуванням канонічного тексту. Автор у поемі моделює ситуацію, в якій опинилися Адам, Єва та їхні діти після вигнання з раю. Кожен із зображених персонажів по-різному ставиться до ситуації, що сталася.

Адам, усвідомлюючи свій гріх, намагається його спокутувати важкою працею:

І я прокидаюсь, комашка Господня,

Для денної праці Творцеві...

[1, с. 207].

Він сприймає сувору дійсність досить оптимістично, як справедливе покарання за первордний гріх — непослух Богові, за зраду:

Не справа в яблуках познання, —

Непослух Богу вбив мене...

[1, с. 235].

Взагалі, мотив зради у творах Івана Огієнка з'являється часто і постає у багатьох її проявах. Це зрада власним принципам, зрада товаришам, громадськості, національна зрада, зрада Богові. Але поряд із засудженням такого нищого людського прояву, автор намагається показати і Господню ласку, прощення усім гріхів за умови щирого

покаяння. Таке ставлення Адама до Всевишнього ілюструється його спогадами:

Коли на небі перед Богом
В непослух пали Анголи,
То всі за Адовим порогом
Вони ув'язнені були.
...А ми згрішили проти Бога, —
І не поїла нас загибля!
Нехай же буде Богу хвала
За милосердя це до нас...
[1, с. 236].

Таким і постає перед нами Адам. Він виявляє смирення і каяття, готовий до випробувань, сумує за втраченим ним колись раєм, але вірить, що все повернеться:

Та ж не скарав нас Бог навіки
Й не кинув в темну пащу Аду...
Не відібрав Господь нам Раю, —
Он навкруги він, на Землі...
[1, с. 211].

Зовсім інакше Іваном Огієнком зображена Єва. Вона теж сумує за раєм, розуміючи, що втрачене не повернути, але у ній ми не бачимо ні крихти каяття:

І пощо Рай мені минулий,
Коли я кари не забуду?
Застиг у серці біль заснулий,
І щирить зуби Мста повсюду...
[1, с. 237].

Вона просто мовчить, більше того — змовчує, в усьому слухаючись і безголосо скоряючись Адамові, бо ж:

Господь створив Адама паном,
А жінка — то йому рабиня.
[1, с. 237].

В усіх суперечках між своїм чоловіком і старшим сином вона, як правило, дотримується нейтралітету, але іноді, ніби випадково з її уст зриваються слова на підтримку Каїна, які показують істинну подобу Єви. Коли у одній із перших зображених автором суперечок між Адамом і Каїном батько каже, що Господь залишив людям рай на землі, той гнівно відповідає, що крім цього є:

І повно Зла, і повно труду,
Й щоденна праця аж до поту...
[1, с. 211].

А Єва на підтримку його слів і собі каже:
Й з косою чорна Смерть повсюду
Нам жити додає охоту...
[1, с. 211].

І хоч автор відводить їй небагато слів у поемі, але в усіх її репліках відчувається невдоволеність рішенням Всевишнього. Їй це видається несправедливим і занадто жорстоким. Це призводить до того, що вона іноді не знає що їй робити, до кого примкнути:

Частим про тихий Рай зідханням
Собі я надірвала душу...
А може з Райським цим проханням
До кого іншого йти мушу?
Багато ж є Міцної Сили,
А ми до Господа Одного...
Коли б хоч раз ми попросили
Бодай... спокусника оцього!...
[1, с. 237-238].

Незважаючи на материні хитання, пошук нею компромісів, її син Авель виріс богобоязливою людиною з щирими дитячими захопленнями прекрасним, природнім. Він під впливом багатьох батькових розповідей намагається повернути рай щирою молитвою, натхненною працею, повною відданістю Єгови, своєю любов'ю до усього створеного:

Яка Краса кругом в Природі.
Прекрасен кожен Божий твір!
[1, с. 213].

Саме через цю любов автор наближує образ Авеля до образу Ісуса Христа. Авель, як і Месія, гине за правду, за любов до Господа Бога, який для нього був понад усе:

О Боже, солодкий, о Творче коханий,
За все я складаю подяку Тобі:
За кожен Твій Дар мені знаний й незнаний,
За витерту кожну сльозинку в журбі!...
Бо всякий Дар добрий — мені в насолоду,
А кожне терпіння — в науку мені...
[1, с. 228].

До такого ж щирого послуху, любові й певності в Богові Авель закликає усіх інших:
Складаймо ж на Бога
Свої сподівання,
Й щаслива дорога
Нам блисне ззарання!...
[1, с. 246].

Головним героєм аналізованої нами поеми є, безперечно, Каїн. Образ Каїна в літературі часто розкривався авторами до і після Івана Огієнка. Серед тих, хто звертався до нього були: Дж.Байрон (містерія "Каїн", 1821), С.Яричевський (поезія в прозі "Каїн", 1897), Н.Кибальчич (поема "Каїн", 1904), О.Стороженко (повість "Марко Проклятий", 1870), І.Франко (поема "Смерть Каїна", 1889), Ю.Шкрумеляк ("Авлева

жертва", 1926), В.Тарноградського ("Мов Каїн, в зеленій діброві...", 1932), В.Сосюра ("Каїн", 1948), Б.Рубчак ("Каїнові", 1963), І.Жук ("Каїн", 1990), В.Вовк ("Балада про Каїна і Авеля", 1994) та ін. Окрім того, іноді письменники використовують мотив братовбивства у своїх творах ("Земля" О. Кобилянської (одна з театральних постановок має назву "Сини Адама"), "Україніка" Є.Гуцала). Подібне явище спостерігаємо й у фольклорних матеріалах, зокрема у казках ("Правда і Кривда" і под.).

Каїн Івана Огієнка дуже суперечливий. Автор показує його нам не як цілком негативного персонажа, а навпаки, наголошує на тому, що вся біда його полягає у пошукові істини, адже "Бог хоче бачити в людях ... особистостей, які мислять, сумніваються, аналізують дійсність ..., які добровільно роблять свій вибір між добром і злом, Божим і сатанинським" [8, с. 65]. Але, усе ж, Іван Огієнко, на відміну від Дж. Байрона, показує Каїна не як революціонера, що повстає проти ворожого світу, створеного "Всемогутнім тираном" Богом на муки людям, а гріховною істотою, яка потрапила під владу Диявола. Більше Іван Огієнко звинувачує Каїнових батьків, в основному, Єву. Вона не змогла побороти в собі гніву, незгоди із Божим рішенням, саме вона (домислюємо, прочитавши поему) привила синові оце незадоволення Господом.

Шукаючи в світі правди, Каїн то виявляє своєрідний бунт проти несправедливої, на його думку, кари, звинувачує Бога в жорстокості:

За гріх батьків терпіти кару?

Яке ж то зло вчинили ми?

[1, с. 210].

то шкодує, що втратив віру:

Щасливий ти, мій брате рідний,

Що маєш повну душу Віри:

Тобі палає стяг побідний,

І Щастя світиться без міри!...

[1, с. 231].

Коли вони з Авелем приносять дари Всевишньому, то по черзі моляться. У молитві Адамового первенця звучить прохання повернути людей до Раю. Він описує людські муки і скаржиться Богові на своє життя, просить забрати "тугу безкраю", але Господь не відкликається на цю молитву. Авель, бачачи, що молитва залишилася непочутою, каже:

Тому твоя безплідна жертва,

Й огонь із Неба не зійшов:

Молитва горда Богу мертва,

Плодюча завсігди Любов!

[1, с. 250].

Коли після молитви Авеля, його жертва спалахує вогнем, Диявол починає під'юджувати Каїна і той у безтямі хапає дрючка і скидає Авелеву жертву. Той намагається зупинити брата, але потрапляє під удар і падає замертво. Каїн хоче

підняти його, але це ні до чого не призводить — він став першим убивцею на Землі.

Після цієї сцени Диявол, який раніше підтримував Каїна в усьому, починає відверто насміхатися з нього. У ситуації, коли той просить у Бога:

Пошли ж скоріш смертельну кару,

В Твоїх руках я весь, — карай

[1, с. 259].

Диявол, "регочучи так, що аж по докільлі несеться", каже:

Для тебе Смерть була б не кара,

Бо ж рідного убив ти брата:

Тебе навек грізна Примара

Візьме в свої обійми ката!

[1, с. 260].

Почувши про покарання від Господа Єгови, Каїн падає на землю, боїться звестися на ноги, бо він брата забив.

Подальша доля Каїна автором у поемі не розкривається. Як бачимо, Іван Огієнко дещо по новому висвітлює біблійну оповідь про перших земних людей, незважаючи на те, що до нього до цього епізоду зверталось багато визнаних майстрів пера світової літератури.

Твір І.Огієнка написаний за канонами релігійної драми, зразки якої мають місце і в творчості інших українських авторів ХХ ст., зокрема, В.Лужницького, В.Лімниченка та ін.

Містерія І.Огієнка "Каїн і Авель", незважаючи на деякі її концептуальні суперечності і декларативність у зображенні персонажів, повинна посісти належне їй місце в історії української літератури ХХ ст.

ВИСНОВКИ

Аналізуючи містерію І.Огієнка "Каїн і Авель", ми прослідкували розвиток жанру драматичної поеми в історії світової літератури взагалі. Почавши з розгляду витоків жанру в мистецтві Давньої Індії, проілюструвавши далі його розвиток зразками творів класичної світової літератури (Мільтон, Гьоте та ін.), ми ввели розвиток драматичної поеми у контексті українського письменства.

Виходячи з визначення жанру, яке подає нам літературознавчий словник-довідник (1997), бачимо, що драматична поема одночасно увібрала в себе ознаки ліро-епічних та драматичних творів. Це і фрагментарність композиції, і зосереджена увага з боку автора на відтворення думок і почуттів героїв, і гострий сюжетний конфлікт, і обов'язковість віршованої форми (хоча б у певних епізодах), та багато інших рис, що споріднюють усі три жанри.

Знаходимо всі ці ознаки і в драматичній поемі "Каїн і Авель". Твори цього жанру займають значне місце у творчому доробку автора. За формально-змістовими ознаками містерія Івана Огієнка "Каїн і Авель" є продовженням і дописуванням канонічного тексту. Що стосується жанрових ознак, то цей твір написаний за канонами релігійної драми, зразки якої мають місце й у творчості інших українських авторів ХХ ст., зокрема

В.Лужницького, В.Лімниченка та ін.

Біблійна оповідь про Каїна та Авеля у різні часи і у різних народів привертала увагу митців. Факту братовбивства присвячено чимало творів, у яких утвердилося здебільшого негативне переосмислення образу Каїна. Вперше ідейна та сюжетна основа біблійної оповіді була змінена Дж. Байроном у містерії "Каїн" (1821), де первородний син Адама та Єви зображається не як ворог роду людського, а навпаки, він шукач знань здатних вказати шлях до щастя і добра.

Докорінно переосмислюється образ Каїна в поемі І.Франка "Смерть Каїна" (1889). Його Каїн — це людина, яка внаслідок тривалих роздумів над суттю свого вчинку перероджується із егоїста на людинолюбця.

Після І.Франка до розкриття образу Каїна зверталися С.Яричевський (поезія в прозі "Каїн", 1897), Н.Кибальчич (поема "Каїн", 1904), Ю.Шкрумеляк ("Авлева жертва", 1926), В.Тарноградський ("Мов Каїн в зеленій діброві", 1932), В.Сосюра ("Каїн", 1948), Б.Рубчак ("Каїнові", 1963), І.Жук ("Каїн", 1990) та інші.

Виходячи із поставленого перед нами завдання, ми дослідили і своєрідну інтерпретацію образів біблійної оповіді про перших земних людей у драматичній поемі І.Огієнка. Найбільше уваги автор приділяє розкриттю суперечливого і складного внутрішнього світу Каїна. Старший син Адама і Єви невдоволений з того, що йому доводиться спокутувати гріх батьків важкою працею в полі. Він то виявляє бунт проти несправедливої, на його думку, Божої кари, звинувачує Бога в жорстокості, то шкодує, що втратив віру.

Стосовно братовбивства, автор дотримується канонічної версії.

Містерію І.Огієнка "Каїн і Авель" можна віднести до групи класичних зразків трансформації біблійного сюжету та інтерпретації традиційних образів.

Список літератури

1. Митрополит Іларіон. Твори. — Т.1.: Філософські містерії. — Вінніпег, 1957. — 336 с.
2. Богданов А.Н. На рубеже эпоса и драмы: Учебное пособие спецкурс. — Челябинск: ЧГПИ, 1984. — 72 с.
3. Ганич Д.І., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів. — К.: Вища школа, 1985. — 249 с.
4. Дем'янівська Л.С. Українська драматична поема (проблематика, жанр, специфіка). — К.: Вища школа, 1984. — 160 с.
5. Демьяновская Л.С. Украинская драматическая поэма (становление и развитие жанра в дооктябрьский период). — К.: КГУ им. Т.Г.Шевченко, 1985. —
6. Зелінська Н. Культура наукового тексту: сучасне осмислення концепції І.Огієнка // Іван Огієнко (незабутні імена української науки): Тези доповідей Всеукраїнської наукової конференції, присвяченої 110-річчю від дня народження професора Івана Огієнка. — Ч.1. — Львів, 1992. — С. 81-88.
7. Захлюпана Н. Іван Огієнко. Життя і діяльність // Іван Огієнко (незабутні імена української науки): Тези доповідей Всеукраїнської наукової конференції, присвяченої

110-річчю від дня народження професора Івана Огієнка. — Ч.1. — Львів, 1992. — С. 81-88.

8. Канигін Ю.М. Шлях аріїв: Україна в духовній історії людства: Роман-есе. — 2-е вид. — К.: Україна, 1996. — 256 с.

9. Літературознавчий словник-довідник / Р.Т.Гром'як, Ю.І.Ковалів та ін. — К.: ВЦ "Академія", 1997. — 752 с.

10. Мельничук Б.І. Драматична поема як жанр [Літературно-критичний нарис]. — К.: Дніпро, 1981. — 143 с.

11. Нямцу А.Є., Антофійчук В.І. Проблеми традиції та новаторства у світовій літературі: Навчальний посібник. — Чернівці: Рута, 1998. — 208 с.

12. Огієнко І.І. Історія української літературної мови / Упорядник і автор історично-біографічного нарису та приміток М.С.Тимошик. — К.: Либідь, 1995. — 296 с.

13. Салига Т.Ю. У спектрі поетичних жанрів. — К.: Знання, 1988. — 46 с.

14. Скирда Л.М. Сучасна українська поема. — К.: Либідь, 1990. — 165 с.